

Helsingin kaupungin rakennusvirasto
Kasarmikatu 21
00100 Helsinki

Viite / Hänvisning
Arviointiselostus 23.5.2005

Asia / Ärende
**Lausunto ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta,
Malminkartanon täyttömäen laajennus, Helsinki**

1. HANKETIEDOT JA YVA-MENETTELY

Helsingin kaupungin rakennusvirasto on toimittanut 23.5.2005 Uudenmaan ympäristökeskukselle ympäristövaikutusten arviointiselostuksen hankkeestaan laajentaa Malminkartanon täyttömäkeä. Uudenmaan ympäristökeskus on antanut yhteysviranomaislausunnon hankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta 31.3.2004.

Hankkeen yva-menettelyn tarve

Hankkeen yva-tarve määräytyy ensisijaisesti yva-asetuksen hankeluettelon kohdan 11 d perusteella. Sen mukaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan mm. maankaatopaikkoihin, joiden mitoitus on yli 50 000 tonnia vuodessa.

Arviointiselostus

Arviointiselostus on hankkeesta vastaavan laatima selvitys, jossa esitetään tiedot hankkeesta ja sen vaihtoehdoista sekä yhtenäinen arvio niiden ympäristövaikutuksista. Arviointiselostuksen ja yhteysviranomaisen siitä laatiman lausunnon perusteella hankkeesta vastaava voi hakea tarvittavia lupia hankkeen toteuttamiselle.

Hankkeesta vastaava ja yhteysviranomainen

Hankkeesta vastaa Helsingin kaupungin rakennusvirasto yhteyshenkilönään yksikön päällikkö Hannu Virta. Konsulttina ympäristövaikutusten arvioinnissa on toiminut Suunnittelukeskus Oy yhteyshenkilönään yksikön päällikkö Hannu Karhu.

Uudenmaan ympäristökeskus on toiminut hankkeen arviointimenettelyssä yhteysviranomaisena yhteyshenkilönään ylitarkastaja Jorma Jantunen.

Maksu
(hankkeesta vastaavalle) 5 750 € (A23-53-AT3)

Hanke ja sen vaihtoehdot

Helsingin kaupunki suunnittelee ylijäämämaiden vastaanottoa paikalla käytetyn Malminkartanon täyttömäen laajentamista. Alueelle loppusijoitettaisiin puhtaita ylijäämämaita ja mahdollisesti erillisluvalla pilaantuneita maita toisistaan erilleen. Lisäksi alueella varastoitaisiin ja käsiteltäisiin pilaantuneita maita.

Hankkeen tarkoituksena on varmistaa puhtaiden ylijäämämaiden loppusijoitusalue sekä mahdollisesti pilaantuneiden maiden välivarastointi-, käsittely- ja loppusijoitusalueen saatavuus Helsingissä noin 3-4 vuodeksi.

Arvioidut vaihtoehdot:

VE 0: Hanketta ei toteuteta;

VE 1: Täyttömäen laajennus puhtaiden ylijäämämaiden loppusijoittamiseksi; ja

VE2: Täyttömäen laajennus puhtaiden ylijäämämaiden loppusijoittamiseksi sekä pilaantuneiden maiden välivarastoinniseksi, käsittelemiseksi ja loppusijoittamiseksi.

Liittyminen muihin hankkeisiin ja suunnitelmiin

Täyttömäen vaikutusalueella suunnitellaan seuraavia kohteita:

- Honkasuon rakentaminen asuinalueeksi;
- Malminkartanon täydennysrakentaminen;
- Espoon ja Vantaan uudet asuinalueet (Espoon Uusmäki, Vantaan Myyrmäen tiivistyminen. Kilterinmäen asuntoalue)
- Konalan teollisuusalueen laajentaminen
- Kaarelan viheraluesuunnitelma
- Kehä II
- Vihdintien parantaminen

Hankkeiden kokonaisvaikutuksiin vaikuttavia tekijöitä ovat hankkeiden samanaikaisuus, hankkeiden kokonaiskesto aika ja vaikutusten pysyvyys. Hankkeilla on sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia.

2.ARVIINTISELOSTUKSESTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Arviointiselostuksen vireilläolosta on ilmoitettu ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain ja asetuksen mukaisesti Helsingin Sanomissa, Hufvudstadsbladetissa, Vantaan Sanomissa ja Länsiväylälehdessä. Arviointiselostus on ollut nähtävillä 6.6.-31.8.2005 välisenä aikana Helsingin kaupungin rakennusvirastossa ja ympäristökeskuksessa, Malminkartanon kirjastossa, Espoon ja Vantaan ympäristökeskuksissa sekä internetissä osoitteessa www.hkr.hel.fi. Hankkeen arviointiselostuksesta järjestettiin esittelytilaisuus 16.6.2005 Malminkartanossa.

3. YHTEENVETO ESITETYISTÄ LAUSUNNOISTA JA MIELIPITEISTÄ

Arviointiohjelmasta on pyydetty lausunnot Espoon, Helsingin ja Vantaan kaupungeilta, Etelä-Suomen lääninhallitukselta, Uudenmaan liitolta, tiehallinnon Uudenmaan tiepiiriltä sekä Kapiteeli Oy:ltä.

Helsingin kaupunginhallitus pitää arviointia kattavana ja riittävänä todeten kuitenkin, että hankkeen melu- ja pölyhaittojen vähentämistä tulee selvittää enemmän asutuksen läheisyyden vuoksi.

Lisäksi kaupunginhallitus kehoitti johtajistoa toimimaan aktiivisesti pysyvän seudullisen ratkaisun aikaansaamiseksi yhdessä naapurikuntien ja Uudenmaan liiton kanssa ja edellytti, että kaupunginhallituksen käsittelyyn tuodaan 31.12.2006 mennessä kokonaisvaltainen erilaisia ylijäämämassojen loppusijoitustarvetta ja sijoitusvaihtoehtoja koskeva tilanneselvitys toimenpide-ehdotuksineen, ja että Malminkartanon täyttömäen mahdollisen edistämisen suhteen ei ryhdytä toimenpiteisiin ennen kaupunginhallituksen mainittua kokonaisvaltaista tarkastelua.

Espoon kaupunkisuunnittelukeskuksen asemakaavayksikön mielestä täyttömäen jatkosuunnittelussa tulee edelleen varmistaa, ettei Kehä II:n toteuttamismahdollisuuksia vaaranneta.

Espoon ympäristölautakunta kiinnittää myös huomiota siihen, ettei täyttömäen laajentaminen saa vaarantaa Kehä II:n toteuttamismahdollisuuksia. Vesistöjen osalta lautakunta toteaa vaikutuksia arvioidun perusteellisesti.

Vantaan kaupunginhallitus toteaa arvioinnin monipuoliseksi, mutta pitää arviointia pilaantuneiden maiden osalta riittämättömänä. Arviointiselostuksessa ei käy lausunnon mukaan riittävästi ilmi, minkälaisia pilaantuneita maita otetaan vastaan, mistä syystä myös käsittelymenetelmät ja itse vaikutusten arviointi ovat pilaantuneiden maiden osalta puutteelliset.

Kaupunki pitää myös louhinnan ja siihen liittyvän mahdollisen murskauksen arviointia riittämättömänä erityisesti melu- ja pölyhaittojen osalta. Myöskään täyttömäen laajennuksen aiheuttaman varjostuksen tarkasteluun kaupunki ei ole tyytyväinen, vaan katsoo että sen tulisi kattaa koko vuorokauden aikana varjostukseen jäävät alueet vuoden pimeimpänä ajankohtana.

Kaupunki tuo myös esiin täyttömäen laajennuksen suhteen Kehä II jatkeen suunnitteluun. Lähtökohtana tulee lausunnon mukaan olla, ettei Kehä II:n suunnittelumahdollisuuksia rajata täyttömäen laajentamisella.

Täyttömäen tieltä joudutaan siirtämään Kilteri-Leppävaara 110 kV:n voimajohto. Siirtämisestä aiheutuvan uuden maastokäytävän sijoit-

tus ja sen vaikutukset maankäyttöön ja maisemaan tulee kaupungin mukaan vielä arvioida.

Uudenmaan tiepiiri toteaa, että täyttömäen laajennus sivuaa pohjoisessa Kehä II:n suunniteltua linjausta, minkä lisäksi alueen läpi kulkeva voimajohto jouduttaisiin siirtämään Kehä II:n reunaan. Arviointiselostuksessa ja erityisesti sen liitteenä olevassa maiseman ja virkistyskäytön suunnitelmassa Kehä II on ajateltu toteutettavan sen yva-selostuksessa esitetyn linjausvaihtoehdon H+ mukaisesti. Kehä II:n suunnittelu on kuitenkin yhä kesken eikä linjausvaihtoa H (täyttömäen kohdalla lyhyt tunneli + Myyrmäen läntinen eritasoliittymä) voida sulkea pois ennen tarkempaa selvitystä. Samoin Kehä II:n kaarresäteet ja -pituudet selviävät vasta tien tarkemmassa suunnittelussa. Kehä II:n linjaus tarkentuu yleissuunnitelmassa, jonka laatiminen on tarkoitus aloittaa vuoden 2006 alussa ja joka saataneen valmiiksi keväällä 2007.

Täyttömäen kohdalla Kehä II on tarkoitus rakentaa osin betonitunneliin. Se tarkoittaa tien kaivamista avonaiseen käytävään ja käytävän kattamista. Sitä varten täyttömäen laajennuksen rakenteet ja vakavuus on suunniteltava siten, että käytävän kaivaminen on mahdollista ilman sortumavaaraa. Täyttömäen tai sen toimintojen myöhempi ulottaminen betonitunnelin päälle on puolestaan otettava huomioon jo tunnelin suunnittelussa. Samoin voimalinjan sijoittamisessa on otettava huomioon Kehä II ja sen rakentaminen.

Etelä-Suomen lääninhallituksen sosiaali- ja terveystoimisto katsoo, että asutuksen läheisyyden vuoksi hankkeesta ja siihen liittyvistä toiminnoista aiheutuvat melu- ja pölyhaitat tulee selvittävää nyt esitettyä tarkemmin. Hankkeen terveydellisen haitan arvioinnissa on keskeinen merkitys sillä, minkälaisia pilaantuneita maita alueella on tarkoitus käsitellä ja loppusijoittaa, mutta se ei käy arviointiselostuksesta riittävän tarkasti selville.

Lääninhallituksen mielestä riskitarkasteluun on tarpeen sisällyttää myös häiriötilanteiden aiheuttamat melu-, pöly ja muut mahdolliset terveysvaikutukset häiriintyvissä kohteissa sekä näiden riskien hallintamenetelmät.

Lääninhallitus pitää tärkeänä, että lähiasukkaiden näkemyksiä selvitetään myös hankkeen aikana ihmisiin kohdistuvien haitallisten vaikutusten minimoimiseksi.

Malminkartanon asukasyhdistys pitää hanketta arveluttavana ja sopimattomana kaupunkiasutuksen keskelle. Hanke ratkaisisi Helsingin jätemaangelman vain 3-4 vuodeksi ja se tuhoaisi lopullisesti arvokkaan virkistysmetsän ja koko alueen sekä erityisesti Honkasuon luonto- ja virkistysarvoja kohtalokkaalla tavalla.

Asukasyhdistys korostaa hankkeen asukkaille ja lähiympäristölle tuomaa kohtuutonta haittaa ja toteaa niitä käsitellyn arviointiselos-

tuksessa vähätellen niiden painoarvoa. Lausunnon mukaan hankkeesta Malminkartanolaisille aiheutuvia välillisiä taloudellisia vaikutuksia ei ole otettu huomioon ja arviointi antaa täten vääristyneen kuvan hankkeen eduista ja haitoista.

Lausunnossa korostetaan myös hankkeen ja Kehä II jatkorakentamisen yhteisvaikutuksia Malminkartanon alueelle. Lausunnossa tuodaan esiin myös, että Malminkartanon nykyiseen täyttömäkeen olisi sijoitettu aikoinaan pilaantuneita maita ja esitetään tätä selvitetäväksi.

Malminkartanon ala-aste vastustaa täyttömäen laajentamista, koska laajennus tuhoaisi suuren osan nykyisen täyttömäen opetuskäyttöön (ympäristö- ja liikuntaopetus) soveltuvasta alueesta.

Pihkapuiston ala-asteen mukaan Helsingin kaupungin ei pidä siirtää jätemaaongelmaa tulevaisuuteen, vaan suunnitella yhdessä Espoon ja Vantaan kaupunkien kanssa pääkaupunkiseudun ylijäämämaiden pitkän aikavälin kunnollinen sijoituspaikka ja luopua malminkartanon täyttömäen laajentamisesta.

Lausunnossa korostetaan täyttömäen laajennuksen asukkaille aiheuttamaa kohtuutonta haittaa sekä koulun opetukselle aiheutuvaa haittaa liikunta- ja ympäristöopetuksessa käytettävän virkistysmetsän tuhoutuessa.

Strömbergin koulu Pitäjänmäeltä tuo esiin käyttävänsä mäen pohjoispuolella sijaitsevaa vanhaa metsää ympäristöopetuksessaan ja täyttömäkeä erityisesti talvisin ulkoilukohteena.

Länsi-Helsingin Vihreät ry toteaa täyttömäen nykyisellään olevan vahvistettu virkistysalueeksi, korostaa luonnontilaisen metsän arvoa ja pitää hanketta liian lyhyen tähtäimen ratkaisuna hankkeen pitkäaikaisiin ja merkittäviin haittoihin nähden.

Yhdistys pitää arviointia perusteellisena ja kattavana laajennuksen osalta, mutta on huolissaan nykyiseen täyttömäkeen mahdollisesti sijoitetuista myrkyllisistä aineista.

Amerpap Oy kiinnittää huomiota joihinkin yksityiskohtaisiin liikenteellisiin järjestelyihin, jotka olisi otettava huomioon täyttömäen laajennuksen yhteydessä.

Alueen asunto-osakeyhtiöt ja yksityishenkilöt ovat jättäneet 14 muistutusta, joissa osassa on lukuisia allekirjoittajia. Kumppanuustalo Horisontin muistutuksen mukaan on liitetty hanketta vastusta 860 henkilön allekirjoittama nimilista.

Asunto-osakeyhtiöiden ja asukkaiden muistutuksissa korostuvat hankkeen lyhytjänteisyys sen asukkaille aiheuttamiin merkittäviin haittoihin nähden. Merkittävimpinä haittoina tulevat esiin melu, pöly,

liikenne, huoli myrkyistä, virkistysmetsän menettäminen ja asuntojen arvon lasku. Monet katsovat, ettei arviointi tuo näitä asukkaiden huolia riittävästi esiin. Yksi muistuttaja toteaa joidenkin karttojen olevan vanhentuneita, uusin asutus ei näy niistä eikä näin ollen anna oikeaa kuvaa hankkeen suhteesta asutukseen ja sille aiheutuvista haitoista. Monissa muistutuksissa myös epäillään kaupungin mahdollisuuksia täyttömäen laajennuksen pikaisesti maisemoinnista virkistyskäyttöön saattamiseksi täytön päätyttyä.

4. YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Hankekuvaus ja vaihtoehdot

Hankkeen perustelut on esitetty laajasti ja kerrottu Helsingin kaupungin ylijäämämaiden sijoitustilanteesta, mahdollisuuksista ja pääkaupunkiseudun kuntien yhteistyöstä rakentamisessa syntyvien ylijäämämaiden ja pilaantuneiden maiden käsittelemiseksi ja sijoittamiseksi.

Hankkeen toteuttamatta jättäminen (VE0) merkitsee lähinnä Malminkartanon nykyisen täyttömäen tilannetta mahdollistaen sen virkistyskäytön kehittämistä ja arvokkaana koetun metsäalueen säilymistä.

Arviointiselostuksesta saaduissa lausunnoissa ja muistutuksissa on kuitenkin esitetty voimakasta kritiikkiä siihen, ettei varsinaisena toteutusvaihtoehtona esitetä muuta kuin Malminkartanon nykyisen täyttömäen laajentamista. Asukkaat ovat myös kokeneet, ettei heidän mielipiteitään ole otettu huomioon tätä perusratkaisua arvioitaessa. Arviointiselostuksessa tuodaan kuitenkin selkeästi esiin hankkeen toteutuksesta asukkaalle koituvat haitat, joista merkittävimmiksi on koettu liikenne, pöly, melu, virkistyskäytössä olevan metsän häviäminen ja mahdollinen alueen arvon heikkeneminen.

Hanke on lähtenyt liikkeelle erilaisessa rakennustoiminnassa syntyvän ylijäämämaan sijoittamisesta (VE1). Arvioinnissa on siihen kuitenkin otettu mukaan mahdollisuus välivarastoida, käsitellä ja loppusijoittaa myös pilaantuneita maita (VE2). Pilaantuneiden maiden välivarastointia, käsittelyä ja loppusijoitusta ei ole kuitenkaan suunniteltu riittävällä tarkkuudella, jotta sen ympäristövaikutukset olisi saatu arvioitua riittävän luotettavasti.

Hankkeen edellyttämät lupamenettelyt on kuvattu yleisesti. On kuitenkin huomattava, että valtioneuvoston päätöstä (ja EU-direktiivejä) kaatopaikoista ei sovelleta sellaisiin kaatopaikkoihin, joille sijoitetaan pelkästään pilaantumaton maa-ainesjätettä. Jos sitten halutaan sijoittaa lievästi pilaantunutta maata tms. vastaavaa jätettä, niin siirrytään valtioneuvoston kaatopaikkoja koskevan päätöksen soveltamisen ja luokituksen piiriin. Silloin noudatetaan niitä lukuisia reunaehtoja, jotka näissä säädöksissä määrätään. Maankaatopaikka siirtyisi vähintään kategoriaan "pysyvän jätteen kaatopaikka".

Vaikutusten selvittäminen ja merkittävyyden arviointi

Ylijäämämaiden sijoituksen vaikutuksia on selvitetty laajasti. Käytössä on ollut mittava lähtöaineisto, jota on täydennetty maaperä-, kallioperä ja pohjavesiselvityksillä, selvityksellä laajennusalueen pintavesien purkureiteistä, luontoselvityksellä, varjostus selvityksellä ja ryhmähaastatteluilla. Lisäksi on suunniteltu alueen jälkikäyttöä maisemoinnin ja virkistyskäytön osalta.

Ryhmähaastatteluilla ja muulla osallistumisella on saatu tietoa asukkaiden käsityksistä eri tekijöiden merkittävyydestä.

Pilaantuneiden maiden välivarastoinnin, käsittelyn ja loppusijoituksen vaikutuksia ei ole arvioitu riittävästi eikä eriteltyinä. Esimerkiksi välivarastointialue voi jo itsessään täyttää kaatopaikan kriteerit. Käsittelyn tarkempi suunnittelu voi tuoda esiin erillisiä merkittäviä ympäristövaikutuksia, samoin pilaantuneiden maiden loppusijoitukseen tarvittavien tiivisrakenteiden ja niiden rakentamisen vaikutukset on tarkasteltu riittämättömästi.

Vaihtoehtojen vertailu ja toteuttamiskelpoisuus

Hankkeen toteuttamisvaihtojen välille ei ole löydetty juuri lainkaan eroja. Osittain tämä voi johtua edellä mainitusta pilaantuneiden maiden vaihtoehdon yleisestä määrittelystä ja sen riittämättömästä arvioinnista.

Haitallisten vaikutusten ehkäiseminen

Arvioinnissa on tarkasteltu haitallisten vaikutusten lieventämistä erityisesti korostamalla alueen nopeaa jälkikäytön kehittämistä korkealuokkaiseksi virkistysalueeksi. Asukkaiden mielipiteissä on kuitenkin tuotu esiin voimakas huoli kaupungin halusta ja mahdollisuuksista tähän ja tuotu esiin kokemuksia nykyisen täyttömäen jälkihoidosta. Asukkaiden arvostaman virkistysmetsän menetystä ei voitane kompensoida.

Seuranta

Arviointiselostuksessa on esitetty yleisellä tasolla hanketyypiltä vaadittavat seurannat. Tarkemmat seurantaohjelmat laaditaan sen perusteella mitä vaihtoehtoa lähdetään mahdollisesti toteuttamaan ja millaisella laajuudella. Seurannan pohjaksi on seurantatietoja nykyisestä Malminkartanon täyttömäestä.

Osallistuminen

Malminkartanon täyttömäen laajennuksen ympäristövaikutusten arviointia on ohjannut laaja Helsingin kaupungin eri hallintoyksiköistä koostunut ohjausryhmä. Hankkeen ristiriitojen, erilaisten yhteisvaikutusten ja eri suunnitelmien eriaikaisuuden vuoksi arviointi on kes-

tänyt huomattavan kauan, mikä näkyy puhtaiden maiden täyttömäen laajennuksen perusteellisena käsittelynä ja arviointina.

Hankkeesta on järjestetty esittelytilaisuuksia yleisölle ja selvitetty asukkaiden mielipiteitä ryhmähaastattelulla. Malminkartanon täyttömäen laajennusalueen maiseman ja virkistyskäytön kehittämisestä on järjestetty lisäksi erillistä vuorovaikutteista suunnittelua. Itse ylimäämäiden sijoituksen "vaihtoehtottomuuden" sekä alueelle suunniteltujen muiden hankkeiden ja näistä asukkaille aiheutuvien haittojen vuoksi asukkaat eivät kuitenkaan ole kokeneet mielipiteidensä tulleen huomioon otetuiksi alueen kehittämisessä.

Raportointi

Arviointiselostus on laaja ja pilaantuneita maita lukuunottamatta perusteellinen. Kuvitus selkiyttää ja havainnollistaa arviointiselostusta, mutta kartta-aineisto on osin vaikeaselkoista, erityisesti varjoanalyysin osalta.

Yhteenveto ja arviointiselostuksen riittävyys

Pilaantuneiden maiden välivarastoinnin, käsittelyn ja loppusijoituksen osalta tehtyä ympäristövaikutusten arviointia ei voida sen yleisyydestä johtuen pitää riittävänä. Sellainen pilaantuneiden maiden käsittely tai loppusijoitus, joka edellyttää yva-lain mukaista arviointimenettelyä, ei siten ole tehdyn arvioinnin pohjalta mahdollinen. Myös pilaantuneiden maiden muu mahdollinen sijoittaminen alueelle edellyttää tarkempaa kuvausta ja vaikutusten arviointia.

Sen sijaan puhtaiden maiden loppusijoituksen osalta arviointi on kattava ja perusteellinen, mutta se osoittaa hankkeesta aiheutuvan lähiasutukselle huomattavaa haittaa. Tästä syystä onkin tärkeää, että ylijäämämaiden loppusijoitustarvetta ja sijoitusvaihtoehtoja koskeva tilanneselvitys tehdään Helsingin kaupunginhallituksen lausunnossa esitetyllä tavalla ennen kuin täyttömäen laajennusta ryhdytään edistämään. Tässä yhteydessä on syytä vielä tarkastella hankkeen suhdetta ympäröivien alueiden maankäyttösuunnitelmiin.

Hankkeen mahdollisessa jatkosuunnittelussa korostuu vuoropuhelu asukkaiden kanssa erityisesti hankkeesta lähiasutukselle aiheutuvien ilmeisten haittojen lieventämiseksi.

5. LAUSUNNOSTA TIEDOTTAMINEN

Uudenmaan ympäristökeskus lähettää yhteysviranomaisen lausunnon tiedoksi lausunnonantajille ja osoitteensa maininneille mielipiteen esittäjille. Lausunto tulee nähtäville myös Uudenmaan ympäristökeskuksen internet-sivuilla osoitteessa www.ymparisto.fi/uus. Kopiot arviointiselostuksesta annetuista lausunnoista ja muistutuksista lähetetään hankkeesta vastaavalle. Alkuperäiset asiakirjat säilytetään Uudenmaan ympäristökeskuksessa.

Ympäristökeskuksen johtaja

Leena Saviranta

Ylitarkastaja

Jorma Jantunen

LIITTEET

maksun määräytyminen ja valitusosoitus

TIEDOKSI

Ympäristöministeriö
Suomen ympäristökeskus (lausunto + 2 kpl arviointiselostuksia)
Helsingin kaupunginhallitus
Vantaan kaupunginhallitus
Espoon kaupunginhallitus
Lausunnonantajat ja mielipiteiden esittäjät